

2012/12
prosinec

Poutník

časopis Obce unitářů v Brně

POUTNÍK

Obsah čísla 12/2012

<u>Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: Kniha najen o Vánocích</u>	<u>1</u>
<u>Blahopřání</u>	<u>2</u>
<u>Dušan Krajčí: Čtěte! Čtěte! Čtěte!</u>	<u>3</u>
<u>Dr. Radovan Lovčij: Ediční činnost Unitářů</u>	<u>5</u>
<u>Nově vydané unitářské tituly</u>	<u>11</u>
<u>Z knihy - Petr Danov: Věda a výchova</u>	<u>14</u>
<u>Ing. Dr. Otakar Mikeš: Náboženství Moudrosti</u>	<u>17</u>

KNIHA - NEJEN O VÁNOCÍCH

Je to marné, ať už jsme jakéhokoliv založení, od vánočního času máme jistá očekávání. Jaká?

Například: Zastavení se nebo alespoň zpomalení, usebrání, rozjímání, do svého nitra nahlédnutí...

Ať již vánoční (a adventní) čas prožíváme jakkoli, jasně chápeme potřebu očistného procesu. Roku bez tohoto období by něco velmi podstatného chybělo, něco dávného, téměř již klasického, správného, neboť správným směrem se ubírajícího, plynoucího.

Knihy k tomuto krásnému času nedílně patří. Kniha jako vhodný dárek, kniha jako důvod zastavení, spočinutí. Životu bez knih by něco velmi podstatného chybělo, něco již klasického, věky ověřeného, správného. Slyším již námitky: jistě – místa málo, textů nepřeborně a stále lavinovitě přibývá, máme internet a hodně toho je v televizi, atd. A přece: Slovo na obrazovce TV nebo monitoru není slovo v knize. „Kniha – přítel člověka“, „Počítač – přítel člověka“ – snad pomocník, mnohdy již nezbytný. Krásně upravená knížka přímo láká k pohazení, zkuste hladit televizor nebo počítač – stejný zážitek to nebude! Jestli knížek přibývá, dají se darovat někomu nebo vyměnit za jiné s přáteli, mohou plynout k více lidem a vícekrát poučit, potěšit, zahřát srdce, v dobrém překvapit a dobré napovědět. To platí samozřejmě o četbě přínosné, hodnotné v pravém smyslu slova „Ducha - plné“. Takovou nám všem přeji v čase vánočním a pak stále. Hodně lidí se o vánocích těší na knihy, ke kterým se po celý rok nedostali, buď, že o nich vědí a ještě si je neopatřili, nebo je již mají a ony trpělivě čekají na svého čtenáře.

Naše prosincové číslo Poutníka s touto skutečností počítá a je proto věnováno knihám a čtení v míře hojné. Představuje některé nové unitářské tituly, přináší článek pana Dušana Krajčiho o čtení, článek br. Dr. Radovana Lovčího o ediční činnosti Unitarie a další, k tématu knih a Vánoc příbuzné čtení.

***Pokojné svátky vánoční, mír v duši
a čas na dobré knihy nám všem přeje***

Jarmila Plotěná

BLAHOPŘÁNÍ

všem členům i přátelům Brněnské obce unitářů, kteří se
narodili v prosinci

VŠE NEJLEPŠÍ!

6.12. Milena Mičková
Žaneta Vařechová
19.12. Zdeněk Ratislav

Dušan Krajčí

ČTĚTE! ČTĚTE! ČTĚTE!

1. října "Sekce veřejných knihoven" SKIP vyhlásila na 1. - 7. října už 16. ročník celostátní akce TÝDEN KNIHOVEN, který měl pro letošek motto: "ČTI, ŽIJ ZDRAVĚ!"

Veřejné knihovny touto celotýdenní akcí propagují své služby, lákají nové čtenáře a hlavně obecně chtějí podporovat rozvoj čtenářství.

Záměrem knihoven je i to, aby se i ti, kteří knihovnu zatím ještě nikdy nenavštívili, dověděli, že dnešní knihovna už není jen místo, kde si lze vypůjčit rekreační čtení, ale je i moderní vzdělávací, kulturní a informační institucí.

V současnosti jsou veřejné knihovny nejdostupnější veřejná zařízení a jejich čtenáři bývají obvykle nejpočetnější zájmovou skupinou v místě, navzdory celkové orientaci naší společnosti na materiální hodnoty.

Veřejné knihovny patří k nejdůležitějším nástrojům, jimiž stát naplňuje požadavek všeobecné dostupnosti informací zakotvený v "Listině lidských práv a svobod".

Veřejné knihovny nabízejí dětem, mládeži a dospělým majoritní společnosti i menšin kulturní a vzdělávací alternativu, čímž zásadně napomáhají prohlubovat kulturu a vzdělanost všech vrstev obyvatelstva bez rozdílů.

Veřejné knihovny jsou významným klidným a kultivovaným místem setkávání lidí a jsou dostupné každému a právě proto je i tato funkce zdůrazňována v evropském i světovém měřítku se zvyšující se intenzitou a naléhavostí.

"Týden knihoven" začala už před 16. lety organizovat "Sekce veřejných knihoven" SKIP hlavně proto, že přesto, že ČR tradičně patřila k zemím s velice vyspělou čtenářskou kulturou, hned od r. 1989 se čtenářská obec začala markantně zmenšovat:

- v prvních 10-letech až o 35%
- dnes je stav počtu čtenářské obce stále menší - dle jednotlivých věkových a sociálních skupin až o 10% - 15% než před r. 1989.

Výsledky jsou přímo alarmující - např. dle výzkumu v roce 2011:

84% dospělých od absolvování učňovských škol již nikdy nepřečetli žádnou knihu!

48% dospělých od absolvování středních škol již nikdy nepřečetli žádnou knihu!

32% dospělých od absolvování vysokých škol již nikdy nepřečetli žádnou knihu!

přes 80% rodin loni nepřečetlo žádnou knihu!

Proč lidé nečtou?

Čtenářem se nikdo nerodí, čtenáři musíte ukázat cestu!

Všichni chceme, aby z našich dětí vyrostli moudří, dobří a šťastní lidé.

Jak toho dosáhnout?

Čtěte dětem!

- pravidelné hlasité předčítání učí dítě
- vytváří pevné pouto mezi rodičem a dítětem
- podílí se na emočním rozvoji dítěte
- učí morálním hodnotám, napomáhá při výchově
- rozvíjí a učí jazyk, paměť a představivost, učí myšlení
- formuje čtecí návyky a podporuje získávání vědomostí po celý život
- rozšiřuje znalosti, zlepšuje soustředění, usnadňuje učení
- je tou nejlepší investicí do úspěšné budoucnosti dítěte

Na závěr:

Vždy mějte na paměti tuto trvalou pravdu: "Kniha je nejlepší přítel člověka" (lidové rčení).

Vždy se mějte na pozoru před těmito lidmi: "Bojte se člověka, který přečetl jen 1 knihu". (Diderot)

Vždy ctěte tento princip: "Scietia est potentia" (Vědění je moc)

EDIČNÍ ČINNOST UNITÁŘŮ

Nakladatelská činnost provází české unitáře již od prvních chvil jejich oficiálního zrodu. První tisky svých přednášek zajišťoval dr. Norbert Čapek se svými spolupracovníky ještě před vznikem Společnosti Svobodného bratrství, později nesly hlavičku SSB či Unitarie. Ostatně sám byl úspěšným redaktorem, publicistou a nakladatelem a v tomto oboru lidské činnosti se velmi dobře vyznal.

Nedílnou součástí publikační činnosti unitářů byl také tisk knih, brožur a různých propagačních materiálů, včetně např. malých kalendářů. Úspěšně si v době 20. – počátku 50. let 20. stol. vedl též celostátně distribuovaný unitářský časopis, který v letech 1922–1945 nesl název „Cesty a cíle“ a jenž byl po osvobození ČSR v důsledku nátlaku ministerstva informací přejmenován na „Cesty světla“ (ministerstvo si totiž nepřálo, aby periodika vycházející i v době protektorátu nesla v poválečné éře stejná pojmenování).

Časopis plnil jedinečnou a nezastupitelnou úlohu při podchyčení zájmu čs. obyvatel o unitářství na celém území republiky a významně napomáhal růstu a rozvoji čs. Unitarie. Rovněž proto musel být v roce 1951 zlikvidován z rozhodnutí komunistických úřadů, navenek s odůvodněním, že pro jeho tisk není dostatek papíru.

S jeho zánikem a zákazem veřejné propagace unitářských programů (některé obce nesměly vyvěsit letáček s programem ani na dveře prostor, v nichž se obec scházela; stát zakazoval a omezoval tisk pozvánek s programem členům, např. pražská vinohradská obec s 550 členy směla dát z rozhodnutí úřadů vytisknout jen přes 100 letákových pozvánek pro své členy, (větší počet byl ilegální) a ruku v ruce s postihy vůči nábožensky založeným občanům ve školách a na různých pracovištích pochopitelně význam Unitarie klesal a ta se během 41 let komunistické diktatury zmenšovala

a zmenšovala. Stát navíc omezoval počty duchovních, občas pod tou či onou záminkou odebral či neudělil souhlas schopnému kazateli, který řady našeho hnutí úspěšně rozšiřoval, některé duchovní pak různě postihoval za neochotu vstoupit do KSČ či spolupracovat se Státní bezpečností. Neumožňoval ani veřejný tisk publikací. Unitáři měli k dispozici jen omezený počet interních oběžníků pro potřebu členů (s limitovaným nákladem), které nahrazovaly neexistující časopis. Knihy vycházet nesměly. Když za normalizace přece jen nakonec vyšly dvě antologie z díla NFČ a Karla Hašpla, měly podobu primitivních a nevábne vypadajících skript. Totéž se týkalo malého počtu přednášek, jež stát umožnil vydat oplátkou za loajální a prorežimní vyjádření představitelů NSČSU.

Zlom přinesl až rok 1988, kdy totalitní režim téměř po 40 letech umožnil Unitarii vydávat revue „Cesta“ a kdy došlo k mírnému politickému oteplení. V čs. společnosti se opět připomínal odkaz prezidentů Beneše a Masaryka (ač velmi opatrně); stát mírně povolil ohlávku církvím a v roce 1989 se mohl například vrátit do služby v NSČSU oblíbený Jiří Scheufler, který kvůli svým stykům s charisty od roku 1983 nesměl oficiálně kázat.

Plnou obnovu publikační činnosti přinesla až doba polistopadová. Péčí dr. Zdeňka Fuky a jeho spolupracovníků byla vydána řada klenotů duchovní literatury, bohužel v příliš vysokých (několikatisícových) nákladech, a tak většina knih z této doby je v prodeji podnes. Stejnou chybu však dělali v oné době téměř všichni nakladatelé. Pluralitní trh byl postupně rozhojněn množstvím vydávaných titulů, přinesl čtenářům širší nabídku, ale i nižší náklady stran počtu vydaných kusů. Vydávání knih v nákladu 350 000 výtisků či alespoň v řádu desítek tisíc kusů, jako tomu bylo za totality, ve svobodných podmínkách postupně odvál čas. (Dnes se pro zajímavost ziskový titul vydává zhruba v minimálním nákladu 1 000 výtisků, zřídka v menším.)

Úspěšně nastartovanou ediční činnost nakladatelství Unitaria nakonec přerušily nešťastné vnitřní spory v NSČU, táhnoucí se mezi léty 1993–2000. V jejich průběhu sice vydaly obě skupiny znesvářených unitářů několik málo vlastních publikací, po skončení sporů však paradoxně nedošlo k oživení knižní produkce a s výjimkou sborníku unitářských meditací, připraveného OUP v roce

2001, téměř po celou první dekádu 21. století vycházely namísto knih pouze drobné brožurky. Nakladatelství Unitaria v oné době de facto nevykonávalo žádnou aktivitu, i když „na papíře“ stále formálně existovalo. Obnovu vydávání knižních prací jsme iniciovali společně s Otakarem Mikešem na sněmu v roce 2006 (kvůli astmatu jsem se však osobně neúčastnil, můj příspěvek tlumočil sněmovníkům br. Gabriel). Dr. Mikeš navrhl vznik nové ediční rady a sám jí stanul v čele. Zhruba po roce jej vystřídal br. Samojský, neboť Otakar pro vysoký věk musel některé své činnosti omezit. V této době působila ediční rada ve větším počtu osob, což občas přinášelo určité komplikace z hlediska efektivity její práce. Na druhé straně je však třeba zmínit, že bylo vždy pozorně přihlíženo k názorům všech zúčastněných. Členům ER se podařilo vytvořit seznam plánovaných titulů, mezi nimiž měly nezastupitelnou pozici desítky let nevydané práce našich zakladatelů. Samotný tisk a realizace knih byly nastartovány v roce 2009 po redukci ediční rady z rozhodnutí ÚSS na operativnější sbor 3 osob (Samojský, Katzl, Lovčí), jimž jsem do letošního října předsedal a které pracovaly ve prospěch Unitarie ve svém volnu a bez nároku na jakoukoli odměnu. (V r. 2012 nahradila br. Katzla s. Kolajová Ledererová, která od roku 2010 působila jako externí redaktorka NSČU).

Přesnější výčet nově vydaných titulů nakl. Unitaria, případně jednotlivých obcí, bude součástí tohoto čísla, a tak je konkrétně neuvádím. Rád bych pouze zmínil několik podstatných bodů. Jako historik dobře vím, že chce-li si člověk ujasnit své přítomné a budoucí kroky i kroky celé společnosti či jakékoli její části, musí se občas ohlédnout zpět, provést určitou reflexi, zamyslet se nad dřívějším děním, jít ke kořenům. Těžko lze odpovědně a plně vědomě hledět do budoucnosti a neznat vlastní minulost. Těžko lze také připomínat vlastní zakladatele a nemít v nabídce jedinou knihu z jejich pera. Fukova ediční činnost byla úctyhodná, pominula však klíčové práce dr. Čapka, Hašpla a jiných. To jsme se snažili napravit a samozřejmě doplnit též další podstatné tituly významné pro dnešek. A věřím, že se nám to i povedlo.

Nemůžeme ovšem logicky čekat komerční úspěšnost většiny těchto knih. Nejsme výtěžná firma, nýbrž náboženská společnost, která si vytkla za cíl šířit určité ideje, jež nejsou vyznávány širokými masami. Proto je pochopitelné, že z propagace těchto

idejí nelze generovat zisk v podobě peněz či hmotných výdobytků. Naším cílem bylo obohatit druhé, nejen členy, ale i příznivce, předit dál naši duchovní náplň, symbolicky řečeno: sloužit na poli ducha, jak je ostatně zvykem ve všech církvích. V mnohých se ale duchovní literatura často dokonce rozdává zdarma! I proto bych se do budoucna přimlouval za to, aby alespoň některé významné tituly byly Unitarií dotovány plně a mohli je dle úvahy rozdávat např. naši duchovní v zájmu propagace. (Ne samozřejmě mermocí nutit ostatním, jako to známe od představitelů nejmenovaných náboženských uskupení, nýbrž uvážlivě darovat těm, kdo projeví vážný zájem a sami přijdou mezi nás). Ne každý si také může dovolit kupovat knížky. Zvláště pro naše členy v penzijním věku je to občas velký problém, s tím bohužel souvisí i prodejnost vydaných titulů, která je interně nižší, nežli se původně čekalo.

Na druhé straně se startuje externí prodej, a to prostřednictvím velkoobchodu a internetového knihkupectví Kosmas. Zde se tedy nabízí cesta, jak dostat publikace k většímu počtu osob mimo Unitarii. Letos jsme zvolna uzavřeli fázi rozplánovanou ještě v době širší ediční rady návrhem na vydání několika titulů z pera našich členů a ediční rada se ve svém novém složení, už bez mé osoby, bude navíc nově podílet na úsilí o vydání několika překladových knih z produkce americké UUA, které by měly šanci uspět možná také komerčně a být nákladově návratné. Jistě přijde na přetřes i debata s členskou základnou, jak vydávání publikací vnímá ona a jak by si představovala tuto další fázi ediční činnosti stran počtu a zaměření nových knižních prací. Limitem ovšem vždy budou finanční možnosti Unitarie, proto je třeba též určité střízlivosti.

Za dlouholetou spolupráci v ER bych rád poděkoval bratru Mirku Katzlovi, který je sám publicistou a překladatelem a má v dané oblasti dostatek cenných zkušeností. Děkuji také Petru Samojskému za všestrannou iniciativu a vlastní plodné publikační zapojení (je autorem či spoluautorem několika knih) i za klíčovou roli ve vydání unitářských dějin Drahoně Špaleho; dále Kristýně Kolajové Ledererové (nejenom) za pečlivé redakční zpracování vydávaných publikací a nově i za autorské zapojení do připravovaného sborníku osobností liberálního náboženství a celounitářského časopisu „Tvůrčí život“. Její redakční ohodnocení je výrazně nižší, nežli poskytují velká komerční nakladatelství, svou práci však dělá

s hlubokým zájmem a z přesvědčení, i když by jako mladá maminka od dvou dětí jistě našla výnosnější přivýdělek jinde než právě u nás. Děkuji také Jirkovi Kloboučnickovi z Teplic za jeho grafický přínos a nadšení i nasazení pro věc a věřím, že v budoucnu se s Jirkou více seznámíme také jako s případným laickým duchovním Unitarie, k čemuž má potřebné předpoklady a mnozí unitáři jej už dnes ostatně znají jako oblíbeného laického přednašeče. Děkuji Ludku Pivoňkovi za přípravu knižního výběru promluv K. Hašpla a za vlastní publikační zapojení. A rovněž Jarmile Plotěné za rozpracovanou knihu o Janu Kalencovi, která snad vyjde nejpozději během následujícího roku a jejíž vydání nyní brzdilo především hledání originálu Kalencových spisů, které se nakonec našly až na území bývalé Horní Lužice. Ediční činnost by se nerozproudila ani bez pochopení a zpravidla jednomyslné podpory členů ústředního správního sboru na čele s Jiřím Gabrielem, jenž dokonce redakčně připravil 2. vydání „Unitářských meditací“, ač to ze skromnosti v tiráži nepřiznal.

Na činnost v ediční radě jsem k 31.10.2012 rezignoval pro nedostatek času a dlouhodobou vyčerpanost, s níž se potýkám v důsledku náročného zaměstnání, publikačních aktivit ve svém volnu, různých činností pro Unitarii a vlastnoručních oprav domu. Zkrátka mi už léta nezbývá téměř žádný prostor k minimálnímu odpočinku, ale kloudně ani na mé přátele, proto jsem se rozhodl z aktivních pozic v Unitarii postupně odejít, neboť je mohou zastat i jiní členové. Věřím však, že především s Kristýninou pomocí, bude činnost ediční rady zdárně pokračovat dál. (Mrzí mě pouze neplánované ukončení plzeňské revue „Svobodná cesta“, kterou jsem nezávisle na ER osm let připravoval ve volném čase – a to zcela zdarma, na rozdíl od dalších vycházejících unitářských časopisů, kde je redakční a sazečská práce honorována. Bez finančního příspěvku na sazeče a redaktora jsem nemohl její přípravu předat případnému externistovi, byť sebelacinějšímu, a proto jsme její vydávání ve druhém pololetí tohoto roku zastavili. Jejím nepřímým nástupcem by snad mohl být již zmíněný časopis „Tvůrčí život“, v jehož redakční radě zastupuje OUP Luděk Pivoňka.)

Chtěl bych dále poděkovat všem členům Unitarie, kteří vyslovovali podporu úsilí ediční rady, a požádat je, aby se podle možností snažili některé knihy pouze nepůjčovat, nýbrž si je také kou-

pit, aby tak podpořili pokračování ediční činnosti. A rád bych požádal, aby každý podle svých možností přispěl i k dalšímu šíření našich publikací a tiskovin. Knihu lze koupit jako vhodný dárek, tituly jako „Myšlenky“ či „Unitářské meditace“ se k tomu nabízejí asi nejvděčněji, případně lze knížkou obdarovat vhodnou osobu ze svého okolí, pokud máme dojem, že pro ni bude ta či ona publikace obohacením. Nikdy by samozřejmě nemělo být cílem Unitarie „lovit lidi“ nebo je, jak jsem již ostatně uvedl výše, proti jejich vůli zásobovat nevyžádanou literaturou, nýbrž obětavě sloužit na již řečeném poli ducha a ve spirituální rovině pomáhat kultivovat a povznášet své okolí. I ediční činnost a šíření kvalitní literatury, v rozumné a nenucené míře, je jednou z těchto cest, a je lhostejno, zda jsme obohatili osobu, která se unitářem či členem jakéhokoli organizovaného společenství nikdy nestane, anebo člověka, jemuž se později zalíbí i v našich řadách. Tím si náš skutek zachová čistou a nezištnou motivaci a dle toho bude vážen nejen zde, ale i v nehmotné sféře bytí. Ještě jednou děkuji všem.

Radovan Lovčič

NOVĚ VYDANÉ UNITÁŘSKÉ TITULY

UNITARIA:

Šárka Jaroslav: Labyrintem světů k ráji srdce

Praha: Unitaria 2012

Labyrintem světů k ráji srdce je básnickým eposem Otakara Mikeše (Jaroslav Šárka je pseudonym), který je v unitářských kruzích známý spíše systematickými pracemi z dějin filozofie a vzdělanosti. O svém poetickém díle říká, že ho psal pouze pro potěchu duše a sám nikdy nepřemýšlel o tom, že by je měla číst veřejnost. To by však byla škoda, protože jeho rozsahem útlá reminiscence na slavnou knihu Jana Amose Komenského Labyrint světa a ráj srdce v sobě má, díky tomu, že je vztažena jak k dílu historickému, tak k moderní době, zajímavý náboj i vtip – což jistě ocení nejen unitáři.

Fišerová Iva, Samojský Petr, eds.: Víme, že nejsme sami? Tři pilíře unitářské teologie Praha: Unitaria 2011

Tři témata: vztah k Bohu, vztah člověka k sobě samému a vztah člověka k druhým jsou pomyslnými pilíři, na kterých stojí stavba českého unitářství. Kniha vznikla se záměrem vytvořit především studijní, pracovní materiál. Přináší proto podklady ze zdrojů, které jsou jinak skryty v hlubinách archivů, konfrontuje je s otázkami všedního života i duchovní cesty, dává je do vzájemných souvislostí. Má sloužit jako podklad k diskusi, podněcovat uvažování čtenářů, inspirovat k prozkoumání dalších pramenů a literatury, a zejména přispět k připomenutí základní pravdy o životě člověka, že nikdo není sám.

Čapek Norbert F., Hašpl Karel, Šíma Jaroslav: Tvůrčí náboženství

Praha: Unitaria 2011

Tato kniha byla poprvé vydána v roce 1936 a od té doby našla mnohé vděčné čtenáře, kterým otevřela nový způsob nahlížení na základní otázky lidské spirituality z unitářského pohledu. Proto vy-

chází znovu, aktualizovaná a doplněná o přílohu z historických fotografií, která působivě doplňuje představu o době a atmosféře, v nichž kniha vznikala.

Samojská Kateřina: Abeceda etiky

Praha: Unitaria 2011

Smyslem této knihy je uvést děti do světa etiky, a to pomocí krátkých povídek, ilustrací a shrnujících veršů. Každé písmeno v abecedě zde zastupuje jeden pojem z oblasti společenského chování, který je vzápětí dětskému čtenáři přiblížen prostřednictvím krátkého příběhu, někdy vtipného, jindy z říše dětské fantazie. Milými hrdiny téměř všech povídek jsou děti a také nejrůznější živočichové – od milých domácích koček až po třeba trošku nafoukanou zubatku patagonskou. Publikace je zároveň určena i rodičům, kteří ji mohou svým dětem číst a na základě přečteného si s nimi povídat.

Hašpl Karel: Potřebuje člověk náboženství?

(Pivoňka Luděk, ed.), Praha: Unitaria 2011

Knihou představuje výbor z článků dr. Karla Hašpla z 30. až 50. let dvacátého století. Objevují se v nich témata jako smysl náboženství, mystika, unitářské principy, náboženská autorita, Absolutno, Ježíš Nazaretský, Starý zákon, Nový zákon, modlitba, zázraky, svátosti, církev a posmrtný život. I když texty popisují unitářství ve všech možných souvislostech, není možné je chápat jako sbírku unitářských dogmat. Úkolem unitářských duchovních nikdy nebylo myšlenkově svazovat, ale duchovně inspirovat. A to se Karlu Hašplově zcela jistě podařilo.

Samojský Petr: Krásně je žít

Praha: Unitaria 2011

Základ této knihy tvoří soubor deseti vybraných původních českých unitářských písní, doplněný CD s jejich autentickými archivními nahrávkami. Milým bonusem, který jistě potěší duši každého příznivce českého unitářství, je zvukový záznam krátkého zamyšlení předneseného samotným N. F. Čapkem. Ve všech ohledech tak lze tuto malou vázanou připomínku pozitivní duchovní atmosféry unitářů první republiky doporučit jako výborný dárek.

Mikeš Otakar: Náboženství moudrosti

Praha: Unitaria 2010

Originální pokus Ing. Dr. Otakara Mikeše, DrSc., o nový pohled na základní náboženské otázky pod zorným úhlem nejmodernějších vědeckých poznatků a vývoje soudobé společnosti. Čtenáři, kteří mají zájem o postmoderní teologickou práci oproštěnou od stáletých předsudků a vyčpělých náboženských bajek, jsou na správné adrese...

Špale, Drahomil: Nárys dějin unitářství

Praha: Unitaria 2010

Drahomil Špale se pustil do badatelské práce v oblasti, která se mnoha jiným nezdála dostatečně úrodná. Chtěl prokázat, že tradice českého unitářství má pevné kořeny hluboko v historii. Zdařilo se mu to na výbornou a české unitářství, jež bylo formálně ustaveno v roce 1922, tak získalo první a pozoruhodný přehled historických souvislostí své minulosti. Tato kniha je nezbytnou pro kohokoliv, kdo se chce o české unitářské tradici dozvědět více, ale i pro každého, kdo chce porozumět pozitivnímu vlivu, jaký unitářství mělo na vývoj duchovního myšlení v naší zemi.

Čapek Norbert Fabián: Myšlenky

Praha: Unitaria 2010

Výbor z duchovních promluv, článků a přednášek dr. N. F. Čapka.

OBEC ŠIRŠÍHO SPOLEČENSTVÍ

Vnímání krajiny - Sborník z konference krajina jako duchovní dědictví

Praha: Obec širšího společenství 2012

Kniha je souborem sedmi příspěvků, jež zazněly na stejnojmenné konferenci konané 12. května 2012 v Praze. Krajina je v nich před-stavena jako fenomén zajímavý pro mnohé obory: filozofii, archo-ologii, estetiku i přírodní vědy, a zároveň jako nevyčerpatelný zdroj umělecké inspirace. Nechybí ani představení jednoho ze součas-ných amerických ekologických přístupů ke krajině: objevování dů-ležitosti takového způsobu vnímání krajiny

a předávání zkušeností s ní, který je typický pro animistické kultury přírodních národů, jež se rozvíjely bez jakéhokoliv systému písma.

Thoreau Henry David: Esence života - Výběr z poezie

(překlad: Štěpáníková Lenka) Praha: Obec širšího společenství 2012

Kniha obsahuje dvacet šest básní známého amerického spisovatele, myslitele a znalce přírody H. D. Thoreaua, a to jak v anglickém originále, tak v českém překladu. Ačkoli Thoreauovo prozaické dílo je u nás poměrně známé, jeho poezie vychází v českém jazyce poprvé. Na dobu svého vzniku (polovina 19. století) překva-puje velmi moderním přístupem k životu v souladu s přírodou,

s úctou k ní. Básně lze vnímat také jako velmi autentický doklad Thoreauovy originální duchovní cesty, která je dodnes inspirativní a v rámci vývoje dějin filozofie i náboženství byla důležitým zdrojem nových myšlenkových vlivů.

Samojský Petr: Krajina jako duchovní dědictví

Praha: Obec širšího společenství 2011

Kniha je souborem několika zamyšlení o významu krajiny pro lidskou společnost na začátku třetího tisíciletí a vznikla v rámci stejnojmenného dvouletého kulturního projektu pořádaného Obcí širšího společenství českých unitářů. Krajina je svým způsobem nositelkou duše člověka, jeho vnějším domovem, respektive domovem jeho domova, a proto je také velmi důležité, jak se člověk ke krajině staví.

Z knihy

Petr Danov:

VĚDA A VÝCHOVA

Rozum je dán člověku, když ne pro nic jiného, tak aby ho naučil poznávat pravé potřeby a zájmy své duše, jež vyžaduje zdravou potravu. Tu získá jen z uvědomělé práce a vytrvalosti v dobru.

Lživá filozofie, tvrdící, že není důležité, jakých prostředků použije člověk k dosažení svých přání a že cíl světlí prostředky, je a zůstává pokrytečným učením. Ať jsou činy lidí sebevíce ospravedlňovány cílem, který sledují, v žádném případě je nemohou ospravedlnit, když je poměří absolutním měřítkem nejvyššího dobra – stejně jako je to v přírodě. Pro ušlechtilé cíle se musí zvolit ušlechtilé prostředky. Takový je obecný zákon v bytí, takové je neměnné kritérium pravdy. Tak pracuje a působí duch, jenž způsobuje a rodí něco dobrého. „Strom poznáš po jeho ovoci“, říká přísloví. Fakta skutečně ukazují, že všichni velcí lidé, požehnání pro lidstvo, se zrodili z dobrých a ušlechtilých matek. Abychom dosáhli velikého cíle života, musíme žít jako rozumní lidé, jako bratři vyšší z jednoho otce a spojení těsným svazkem lásky. Kdyby se všichni lidé řídili a inspirovali tímto počátkem a plnili požadavky velikého zákona, přivodil by jim odpovídající výsledky a přinesl plody míru, rozkvětu, úspěchu a duchovního pokroku. V takových podmínkách se v člověku rozvinou ty ušlechtilé city a vlastnosti, jež mají v základech dobro a pravdu.. Jeho duch se zaraduje nad dokonalostí prostředí, o mnoho jemnějším než éter, jež se rozprostře před jeho rozumem za pomoci chvění, vznešenosti a krásy živého všehomíru. To mu odhalí nekonečný svět, v němž tepe puls věčného života neustále pozvedávající a oživující člověka.

Opíráme-li se tedy o fakta čerpaná přímo ze života, nemůžeme nesouhlasit s názorem, že silou své univerzálnosti jsou věda a výchova dvěma mocnými faktory rozvoje národů i jejich vzájemného sbližování. Kvůli tomu, že do těchto dvou oblastí příroda zapráhla rozum a srdce člověka, jakož i síly jeho vůle, člověk musí od nich očekávat osvobození od temna nevzdělanosti a od otroctví seblásky, které jsou příčinou všeho zla a neštěstí v jeho životě. Tento nedostatek, jak vidno z Darwinovy teorie evoluce, zůstal v člověku z doby, kdy procházel různými etapami svého fyzického a organického rozvoje. Tehdy boj za sebezáchovu, boj o holý život probíhal nejúporněji, kdy všechny ostatní ušlechtilé lidské vlastnosti a schopnosti spaly hlubokým spánkem, porobené jařmem všemohoucí síly té doby. V člověku skutečně ještě pořád přežívá chytrost lišky, záludnost zmije, lačnost žraloka, krutost tygra, bezohlednost gorily. Kolik tisíců let potřeboval lidský duch na to, aby se osvobodil od těchto zvířecích nedostatků. Kolik tisíců a miliónů ne-

vinných obětí bylo potřeba přinést, než si člověk uvědomil smysl svého bytí a než prohlédl, že má důležitější povinnost na tomto světě. Nenarodil se proto, aby jen jedl, pil a umřel jako nějaké zvíře, ale aby se zdokonaloval a zpevňoval v síle a moci a prostřednictvím síly rozumu, vidící celkový plán stavby světa a probuzených sil své nesmrtelné duše, se povznesl k pochopení mravního světa. Vědomí člověka se tak pozvedne k tomu duchovnímu světu, v němž láska a pravda působí nepřetržitě v duši člověka a podněcují ji, aby se snažila dostat do oblastí života světa pro ni zatím neznámých.

Zde se může objevit jiná námitka. – Dobře, řeknou někteří, dejme tomu přijmeme, že věda a výchova jsou jediné prostředky, od kterých může člověk očekávat svou spásu. Kde pak ale zůstávají víra v Boha a náboženství, které po tisíce let vedly lidstvo a připravovaly ho na plnění jeho povinnosti k Bohu a k bližnímu? Na tuto otázku odpovím přímo. Pravda byla pravdou po všechny věky. Má stejný vliv a sílu na duši, ať se projevuje v jakékoliv formě, vzhledu, či podobě, jen když je skutečným představitelem a pravým ztělesněním vyššího dobra. Náboženství má stejné postavení, jaké mělo dosud. A chce-li mít v budoucnu jakýkoli vliv v životě, musí změnit svůj dosavadní postoj. Musí vzít v úvahu vědecké pravdy a opustit své staré mravy a zvyklosti, které z nevědomosti připustilo pro svůj soukromý, nikoli pro Boží zájem. Je nezbytné, aby pravdu začalo hlásat takovou, jaká je – bez překrucování. Je třeba, aby začalo hlásat pravdu, která jediná vzdělává a je ve shodě s celkem života a s rozumem – živou pravdu, která zušlechťuje a povznáší lidskou duši a upevňuje ji ve ctnosti.

Náboženství, které slouží živému Bohu, zaujme v duši stejné místo, jaké v ní mělo na počátku. A vědecké a náboženské systémy, které nemají jako svůj nejvyšší cíl zlepšení našeho duchovního života, zmizí před soudem rozumu.

Přitom musíme rozlišovat mezi vírou a náboženstvím. Víra je duchovní schopnost, jedna ze sil rozumu, hrající vážnou roli v životě člověka. Naproti tomu náboženství je duchovní dílo vyšlé z jistého naladění duše na jistý objekt, na němž – jak předpokládáme – je závislý její vnitřní život. Toto dílo lidské duše se může měnit formou a stupněm v závislosti na rozumovém a duchovním rozvoji člověka. Příčinou je fakt, že co je náboženské pro jednoho,

není náboženské pro jiného. Tak například víra v neomylnost papeže, jako jeden z principů katolické víry, je na nejvyšší míru protináboženská pro pravoslavného a protestanta. Tento fakt se ostatně potvrzuje v neustálých střetech mezi náboženskými systémy. Příčinou je samozřejmě rozdíl v přesvědčení lidí, jejichž intelektu jsou různě naladěny. Dovádí nás to současně k závěru, že jeden a týž předmět může být nahlížen z různých bodů a úhlů. Jsou spojeny se zájmy nemajícími nic společného se samou existencí předmětu. Tyto soukromé zájmy mají obrovský vliv na duševní rozpoložení člověka a velmi často ho klamou a odklánějí z cesty jeho duchovního růstu. Proto je nezbytné podrobit hodnotícímu soudu každé náboženské dílo, abychom zjistili, spočívá-li na pravdě nebo ne. Zjistíme-li, že není v soulase s pravdou, je naší povinností ho odmítnout jako lidský blud. Pravé náboženství se musí osvobodit od všech pozůstatků minulosti, od všeho toho, co v něm silou soukromých vlivů nakupilo čistě lidské aspekty. Na světě nejsou věčné formy. Všechno se mění podle svých vnitřních potřeb. Všechno roste a rozvíjí se ve shodě s oním věčným zákonem života, jenž proměňuje a přetváří věci v přírodě v soulase s obecnou činností.

Jsme stvořeni, abychom mysleli, hodnotili, vybírali z věcí a šli cestou rozumu a nepřijímali všechno jako bezvýhradnou pravdu, jako kdyby vyšla přímo z Božích úst. Bůh nade vší pochybnost hovoří pravdu, ale člověk z důvodu své nevzdělanosti a slabě rozvinutého morálního vědomí hovoří pravdu i lež. Zde je jedno z nebezpečí pro úspěch pravého náboženství.

Vydala Místní skupina v Ostravě
Přeložil: Jan Grossmann, str. 11 – 14

Ing. Dr. Otakar Mikeš

NÁBOŽENSTVÍ MOUDROSTI

Tato knižně vydaná skripta předkládají hlavní myšlenky moderních duchovních nauk, shrnuté pod název „Náboženství Moudrosti

– doktrína“. Jsou míněna jako *vážný příspěvek k vytváření univerzálního náboženství budoucnosti*. Takováto ušlechtilá a lákavá novodobá náboženská idea se samozřejmě – z historického hlediska – nevyskytuje poprvé v těchto skriptech. Měla své *předchůdce* v představách různých pokrokových náboženských filozofů jak ve světě, tak i u nás. V našich zemích navazuje na nábožensko-osvětové snahy zakladatele Unitarie *dr. Norberta Fabiána Čapka*. Tento vynikající myslitel a duchovně nesmírně vyvinutý člověk založením své Společnosti svobodného bratrství v Praze, která přerostla v *Náboženskou společnost československých (nyní českých) unitářů*, vytvořil u nás *platformu*, na níž se ideje *univerzálního náboženství* mohly a mohou rozvíjet.

Obecné světové snahy o vytváření *sjednoceného náboženství* mají *dva* poměrně odlišné zásadní směry. Jeden směr – ten nejznámější – který ve skutečnosti započal již před staletími, vyšel původně z křesťanství a je znám pod jménem „*ekumena*“. Zprvu byl zaměřen jen na křesťanství samo a snažil se překlenout prvé velké schizma katolické církve, rozštěpené na *katolickou církev východní* (pravoslaví) a na *církev římskokatolickou*. Později – jako důsledek období reformace – se snažil překonat i druhé široké schizma římskokatolické církve, kdy se postupně odštěpovaly *protestantsko-evangelické církve* a sekty. V nejnovější době se na některých místech ve světě rozvíjejí ekumenické snahy, překračující rámec křesťanství, a snaží se přispět k vzájemnému pochopení a respektování *všech* hlavních světových náboženství – mluvíme o „*všenáboženské ekumeně*“. Tyto snahy jsou výrazem společného úsilí církví a náboženských denominací čelit společnému nepříteli – *sekularismu* (zesvětštění) – který postihuje všechny církve a denominace a po duchovní a eticko-morální stránce začíná ohrožovat i celé lidstvo. Při těchto ekumenických snahách se však jednotlivá náboženská společenství rozhodně nehodlají vzdát základních rysů svých učení ve smyslu nějaké zásadnější unifikace, nýbrž se pouze navzájem tolerují, nechtějí vcházet do zbytečných vzájemných konfliktů a na některých společenských akcích i spolupracují. Za těchto okolností *ekumenické* snahy samozřejmě *nemohou* vést k žádnému jednotnému univerzálnímu

náboženství budoucnosti. V zásadě však představují *pozitivní rys* v celosvětovém náboženském vývoji.

Druhý, daleko méně známý a daleko méně rozsáhlý směr snah o vytváření sjednoceného náboženství je zásadně odlišný od eku-
menických snah v tom, že se nijak neváže na kanonické spisy jednotlivých světových náboženství, i když jejich hluboký duchovní obsah respektuje. Odmítá však dogmata a přímou vazbu na jednotlivé víry jakožto údajně jediné zdroje správného náboženského poznání a *duchovní nauky se snaží formulovat nově, zcela moderním způsobem*. Takto vytvářené *moderní univerzální náboženství* se neobrací k uctívaným prvkům minulosti, je *orientováno* na přítomnost a hlavně *do budoucnosti*, ve které předpokládá stálý nárůst vzdělanosti, a proto *větší vliv vědeckého poznání*. Takovéto univerzální náboženství sice nebude v zásadním rozporu s vědeckým poznáním, avšak nebude ani v područí vědy, bude mít své *nové duchovní zdroje poznání*. Bude se snažit z *duchovního hlediska* chápat kosmické a přírodní zákony, jakož i duchovní zákony vývoje člověka a lidské společnosti. A právě v těchto skriptech předkládaná *doktrína Náboženství Moudrosti je orientována tímto směrem*. V ní uvedené duchovně-filozofické teze nejsou nijak závazné pro všechny její stoupence, nejsou to žádná neměnná dogmata omezené víry. Náboženství Moudrosti očekává, že jeho stoupenci budou jeho teze přijímat rámcově a spolupracovat na jejich stálé aktualizaci v průběhu *permanentní selekce* v procesu náboženského a duchovního *synkretismu*, ovlivňovaného rozvojem vědeckých poznatků.

Jakým způsobem nové univerzální náboženství budoucnosti vznikne? – Bude to moderní náboženství věku uvolňování atomové energie, letů do vesmíru a genových manipulací. Soudný člověk proto nebude očekávat, že k němu dojde zázrakem. Nezejví je osobně ani Bůh, ani nějaký archanděl v Jeho poslání, nesestoupí z nebe žádný novodobý mesiáš. *Nové postmoderní univerzální náboženství vznikne zcela prostě: musí je vytvořit inspirovaní lidé*. Vzhledem ke složitosti vývoje současné lidské společnosti je to *úkol přesahující možnosti jednoho člověka*. Univerzální náboženství nevznikne ihned, *jednorázově, nýbrž postupně*. Větší počet podobně orientovaných lidí doma i v různých zemích světa, kteří po-

cítí niterné podněty k takové práci, bude toto krásné učení svými publikacemi a přednáškami (dostupnými i přes internet) krok za krokem obětavě a nezištně budovat. Podle různých předpovědí má *významnou úlohu* v tomto procesu hrát i *naše vlast*.

V naší České republice máme výborné předpoklady k takové práci právě *na platformě tolerantní Unitarie* vedle ostatních zde pěstovaných duchovních směrů. Zde již v minulosti udělali první kroky dr. Čapek, dr. Hašpl a jejich následovníci. Význačnými příspěvky čs. unitářů k ideové orientaci v tomto směru byl spisek dr. Norberta Fabiána Čapka „Cestou k obrodě“ (64 stran), vydaný v Praze roku 1921 vlastním nákladem, dále spisek Karla Pelanta „Věřím“ (64 stran), vydaný v Praze (rok neuveden) nákladem vlastním, orientovaný ve smyslu učení zahraničních (západních) unitářů, spisek dr. N.F.Čapka „Nová brázda“ (80 stran), vydaný Unitarií v Praze v roce 1925, spisek dr. Ladislava Štolfa „Za novým náboženstvím“ (72 stran), vydaný s úvodem dr. N.F.Čapka Unitarií roku 1927, a dále spisek „Tvůrčí náboženství“ (94 stran), sestavený Jaroslavem Šimou ve spolupráci s dr. N.F.Čapkem a dr. K.J.Hašplem, vydaný Unitarií v Praze roku 1936, a disertační práce čekatele na poslání unitářského duchovního – Drahomíra Špaleta – nazvaná „Nárys dějin unitářství v českých zemích“, připravená k vydání. V roce 1991 byl vydán významný spisek JUDr. Eduarda Tomáše „Úvod do integrální jógy“. Jako novodobé pokračování ve snahách o takovéto univerzální moderní náboženství jsou míněna skripta (viz přehled na konci) a spisek Dr. Otakara Mikeše „Sádhaná – duchovní cesta“ (219 stran), vydaný Unitarií roku 1993, dále soubor sebraný Rev. Milošem Mikotou „N.F.Čapek – Myšlenky“ (181 stran), vydaný Unitarií v letech 1993 a 2010, některé další publikace a také tento nyní předkládaný spisek „Náboženství Moudrosti“.

V započatém díle musíme pokračovat! V současnosti zde musíme napřed vytvořit společenství stoupců, které bude Náboženství Moudrosti považovat za své učení, a v rámci tohoto společenství budeme ověřovat jeho životaschopnost u nás. Podaří-li se nám to zde, vytvoříme předpoklady k tomu, aby se mohlo šířit i dá-

le. Proto považujte tyto řádky za *výzvu*, aby se ti čtenáři, kteří k tomu pocítí opravdovou touhu a schopnosti, po zralé úvaze přihlásili

písemně (třeba i se svými přáteli) v sekretariátu Unitarie v Praze 1 (Karlova 8) s tím, že chtějí pomáhat při rozvoji této ideje. To je nutný organizační předpoklad! (Formální členství v Unitarii k tomu není nezbytnou podmínkou.) Tak se může v Praze a v České republice na půdě Unitarie rozvinout *prvá buňka* rodičího se organismu univerzálního náboženství budoucnosti, aby se tak vyplnilo dávné proroctví a naděje našich duchovně vnímavých lidí, že *nové světlo duchovních nauk budoucnosti bude zažehnuto a plně se rozzáří právě zde, v centru Evropy*. A tak uskutečnění této krásné ideje závisí také i na vás samých, milí přátelé, závisí na vaší spolupráci.

Praha, Unitaria 2010, str. 202 - 204

Foto na titulní straně: P. Sedlák

Foto Kniha: volne dilo stazene z wikipedie

Foto Růže: Z. Červená

Foto Knihovna: P. Sedlák

Foto Kopretiny: J. Plotěná

PROGRAM NA MĚSÍC PROSINEC 2012

Shromáždění se konají na ul. Staňkova 18a, Brno, budova OSC a.s.,
3. patro. Doprava: tramvaj číslo 1 a 6 - zastávka Hrnčířská

Středy 17 – 19 hod.:

5.12.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **SLUNEČNICE - ZDRAVOTNÍ CVIČENÍ,
MEDITACE**

12.12.: **SETKÁNÍ SE SES. Dr. SOFÍ KYČEROVOU**

19.12.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná, RNDr. Milan Lustig:
SLUNEČNICE - ZDRAVOTNÍ CVIČENÍ A MEDITACE

Pátky 17 – 19 hod.:

7.12.: Zdeněk Vrška: **KRUH SVĚTLA** (úvahy o žití v nás a kolem nás)

14.12.: RNDr. Milan Lustig: **BUDE KONEC SVĚTA NEBO KATASTROFA?
JAK SE PŘIPRAVIT**

21.12.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **PŘEDVÁNOČNÍ SETKÁNÍ – 4 SVÍCE**

Čtvrtek 18,30 hod.:

6.12.: Josef Jackulak: **VÁNOCE - JEŽÍŠ, MÍR, LÁSKA** (přednes česky)
Setkání skupiny **ALLAN KARDEC**

Děkujeme všem dárcům za finanční příspěvky na našich akcích.

Obec unitářů v Brně vydává měsíčník „Poutník“ obsahující původní články členů a přátel Unitárie, články z historie unitářství, poezii, aktuality i zábavu.

E-mailová adresa: unitaria.brno@seznam.cz. Viz též www.unitaria.cz .

Pokud si přejete tento program nebo časopis „Poutník“ dostávat e-mailem, sdělte vaši e-mailovou adresu v kanceláři Obce unitářů v Brně.

Redakční rada: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná, Mgr. Daniel Novotný,
ing. Marie Vohlídalová, ing. Ivan Sommer